

НА ПРАВАХ РУКОПИСУ

П. ШАНДРУК

П О Л I Т И К A I В I Й С Ъ К O

Ж Е Н Е В А

1947

Ж Е Н Е В А

Ж Е Н Е В А

1947

ПОЛІТИКА І ВІЙСЬКО

"Чи можна у війську, або серед вояків упраєляти політику?" Або "чи можуть військові займатися політикою?"

Очевидна річ, що йде тут про те, чи вояки можуть брати чинни^х уділ в політичній роботі. Во то вже хіба річ цілком ясна, що ані військо, як цілість, не може мати впливу на політичну акцію, ангажуватися в політичну роботу, ані не можна навіть припустити думки про політичну роботу якоєї організації серед війська.

Так часто доводиться чути оті запитання й то не лише від вояків, але, й перш за все, з боку цивільних громадян. Головним чином доводиться такі запитання чути від тих громадян, що провадять і проводять в чинній політично-партийній роботі, або цілковито віддаються громадській і державній праці і військову проблему вважають справою першорядного значіння в цілості організації громадського та державного будівництва. Тому здається, буде доцільним і на часі дати аналізу, хочби популярну, проблеми "політика і військо", щоб справу дещо скла- рувати.

Перш за все, видається нам, що треба ясно сформулювати про що властиво ходить. Чи про політику в її чистому значенні, що її об'єктом можуть бути стосунки міжнародні, або політику в значенні внутрішньої політично-партийної роботи.

"Іо то є "політика" взагалі чому вживамо окреслення "політично-партийна" робота?

Походить слово "політика" від грецького "πόλις", що було поняттям не лише міста але й держави. Во те слово має свою генезу від тих грецьких часів, коли - як відомо - поняття міста і держави властиво уточнювалося. І була тоді, як і в тепер "політика" рівноважна з працею для держави, в синонімом праці людей, що її ставили понад усе, як обовязок служити народові і державі з ціллю їх звеличення, утримання на рівні інших держав з ідеалом провадження сусідніх народів і держав в засязі свого впливу /гегемонія/, або приналежні - в залежності від різних міжнародних діючих сил - утримання суверенності. Таке положення можна було осягнути, річ ясна, не все лише силово /військо/, але укладом та піднесенням на можливо найвищій ступінь всіх проявів внутрішнього життя держави - держави-громадської організації, стану культури, цивілізації, економічного розвитку тощо. Прагненням "політиків", себто людей, що посвячувалися політиці, було гармонійне поєднання всіх зусиль народу - духових і фізичних - в цілі створення з держави такого політичного тіла, яке атракційно притягало б до себе інші держави. Ідеалу того, як згадую з історії, не зав"ди вдавалося мирним шляхом осягнути - в більгості випадків спочатку приходило внутрішнє організаційне і матеріальне зміцнення завдяки мудрій праці політичного керівництва й че ство-

ривало сприятливі умовини для зовнішньої експанзії, себто зовнішній авторитет здобувався в той чи інший спосіб виявленням внутрішньої сили. Зовнішніся осягнення зновож давали ґрунт для розвитку духових можливостей. Зрештою, кінцевою ціллю політичних зусиль, політичної переваги так тоді, як і тепер, се було заявлено, було поліпшення економічних умов життя свого народу, незалежно від того, якими гаслами, чи яким прапором ту ціль прикривалося. Були, звичайно, і нечислені винятки.

Спочатку, коли держави були невеликі, невелике коло людей присвячувало себе політичній роботі, себто в засаді бвало на себе провідну роль. З часом, з бігом розвитку народів, приходило до диференціації у внутрішньому організованому житті й тоді все повстали організації, що діяли на підставі виголошених програмів може в тіснішому колі співвідношень. В новітні часах такі організації еволюціонували до прилюдних організацій - політичних партій. Звідси наше, а правдоподібно і загальне, окреслення: "політично-партийна робота".

Розвиток суспільства, на тлі перш за все економічних стосунків, життя даного народу диктує потребу кожній живій політичній партії шукати ідеального, в практиці реального, відповідаючого потребам хвилини, розрішення тих пекучих проблем, що в цілості складаються на житті людини, громади, держави. І в залежності від такого чи іншого розрішення, принайменні в зближенні теорії з дійсністю, тих проблем в програмі даної партії, в залежності від опертія на масах прихильників даного світогляду лежить сила її. Себто можливість і право претендувати на провід суспільством і державою, на керівництво. З цієї практичної потреби може бути випливати рівно ж прағченні політичних партій втягнути в орбіту свого діяння військо, чи військових.

Отже в засаді є нормальним, що суспільство є політично здіференціоване і що кожний громадянин повинен був би належати до тієї чи іншої політично-партийної організації.

А в звязку з цим чи є можливим, щоб і військовий був чинним членом політично-партийної організації і чи є в цьому потреба?

Здається належить так розумувати. Котний військовий є перш за все громадянином, з чого випливає його обовязок виконання всіх функцій громадянина, себто і обовязок партійного самовизначення для участі в політичному житті. Обовязок суспільно-політичної свідомості! Обовязок незаперечний. Оскільки такій обовязок існує, то нема підстав заперечувати, що військовий може або є повинен належати до тієї чи іншої політичної партії, до тієї партії чи організації, програм якої відповідає його духовій вдачі та життевим інтересам. Але чи повинен? Чи не може громадянин взагалі, громадянин-вояк з'окрема, налетно виконувати свій громадський обовязок без приналежності до політичної організації? Існує погляд, що відсутність стимулів духового порядку, що зумуштує кати відповідного скерування сил і можливостей одиниці в рамках політичної /чи громадської!/ організованої спільноти, є доказом їхня меншої громадської індиферентності. І для того, щоб все громадянство мало можливість увійти в рами організованого життя, існують навіть безпартійні, але всім організації.

"Где військовиків громадян-вояків, то справу їхньої приналежності до політично-партийної організації та активності в такій організації діяльності належить розглядати в площині подійній: в часі війни і, в часі покою.

В часі війни. Час кастрофості, себто позасуспільнотої організації, втім і кастрофості військової /на повстання якої в своїм часі і в певній мірі мав вплив і/ ститут наєного війська/ зазворотно минув. Сучасне чиття суспільності поставило на порядок денний проблему участі цілого без винятків народу в боротьбі за свої інтереси державні - інтереси держав і є наївищим проявом інтересів одиниці та суспільності - та його повсякчасної до того готовності. "Несмолите рушення" перестало бути однією з функцій збройного зусилля народу, воно стало його нормальною формою, засадою. Громадянин, що в щоденкім житті виконує всі з того його титулу вундерзюнгі обовязки, то виконує їх з повним накладом доброї золі та всіх видів зусилля, в кожній хвилині може і "усить" перетворитися вразі потреби в громадянина-вояку, себто в громадянина зі зброєю в руках. Ео ipso вояцький обовязок є нормальним обовязком котого громадянина, ео ipso вояк і надалі є громадянином. С однак в цьому виконанні певний психологічний момент - потреба наївищого напруження духозих сил - що йде в парі з напруженням всіх фізичних сил в обличчі повсякчасної загрози смерті. Той наївищий тоді обовязок громадянина /вояцький/ превалює над усіма іншими.

Себто хвилево громадянин виконує лише одну найважливішу функцію - боронить державу, а решта його функцій громадських в хвилево в завіщенні з рахі сили вище.

Отже практичний висновок, а може й засада перша: громадянин-вояк, в часі війни не може виконувати свого політично-партийного обовязку, але через те ще перестає бути /коли є/ членом політично-партийної організації.

В часі покою. Частина народу все в часі покою, себто в часі підготовки до можливої /існує теорія перманентності боротьби, як нормального явища натури/ війни, не перестаючи бути членами громадської спільноти, належить до організації військової, як фахової /а не кастрової/, що є рамовою організацією збройного зусилля народу. Заабсорбовані" працю військовим, опанування якої не лише для індивідуальної потреби, але і для потреби у випадку війни перейти на роль

зухового цементу та керівника змобілізованого громадянства, що вимагає величного складу сил, громадянин-вояк /кадровий вояк/ не має можливості без шкоди для справи військової - а то для його є найважливіше - віддавати себе ще й праці іншим, себто в цьому випадку праці політично-партийній, загально-громадській. З тої причини час перебування у війську для категорії загально-громадської діяльності вважається частинно страченим. І з тої знов же причини, з такої очінки часу військової служби в сучасних спеціфічних соціальних умовах, випливає прагнення скоротити час військової служби до конечного мінімум і в часі служби провадити по можливості навчання фахів.

Коли б навіть заложити, що знайдеться вояк, що без шерби для військової справи міг би водночас віддаватися політично-партийній роботі, то треба взяти під увагу, що для такої його праці не буде впрост фізичних можливостей. А і приклад для інших. Тож тоді кожний вояк вважавби себе управненим до того самого. І як би тоді виглядала наука військовості.

Коли все ж прийняти, що справді звичайний рядовик або підстаршина є позбавлені фізичної можливості брати участь в політично-партийній праці, але скажімо є певна категорія старшин менше безпосередньо військовою працею обтяжених, що малій б час і на працю політично-партийну, то належить собі уявити як би виглядало життя у війську. Тоді та частина старшин з рації добре зрозумілого партійно-політичного обов'язку, мусила б провадити пропаганду ідеології своєї партії /ми стоймо за тим, щоб обективна політично-усвідомлююча праця належала до обовязкових дисциплін військового виховання/ серед вояків, або й назовні, евентуально при відповідному темпераменті вважала б за обовязок громадський не виконувати або поборювати зарядження своєї зверхньої влади, які на думку даного старшини в той чи інший спосіб порушують соціальні права інших вояків, чи його особисті...

Крім інших аргументів, про які мова йде далі, можемо зробити висновок другий: громадянин-вояк, що в часі покою перебуває в активній службі, не може виконувати свого політично-партийного обов'язку, але не може йому бути заборонено належати до політично-партийної організації.

Чарешті відповідь на питання, чи є потреба військовикам активно займатися політично-партийною працею, навіть коли б дане суспільство стояло на такому ступені духової культури /з'окрема наше/, що була б об'єктивна можливість цього.

Частково відповідь моєна знайти в попередніх розумованих. Суспільна структура сучасності дає кожному народові /хіба у виняткових випадках ні/, але такі випадки не можуть бути, на нашу думку, міродаючими для нашого народу з його традиційними соціально-політичними і суспільними устремліннями та з його вдачом/ можливість через його народне представництво /парламент/, або впрост в спосіб безпосереднього рішення /плебісцит/ заявитися за той чи іншою формою державного устрою. Оскільки парламентарна перевага, а то значить і перевага суспільної думки, знається по боці даної політично-партийної організації, то й влада в державі буде в руках тої організації. Тим самим конституційно за військову справу відповідальна особа буде або належати до тої організації, або коли не належатиме, то буде до тої особи організація мати довіря, або буде вона під контролем організації - та особа буде у відповіднім напрямі реprezentувати і обстоювати інтереси військової частини громадянства. Коротко сейто говорячи, кожноразовий військовий міністр є покликаний до провадження політики у війську і політики за військо.

А та політика є одна: є вона політикою Уряду і Карламен-ту - політикою народу. Таким чином не тільки нема можливості громадянам воякам займатися політичною діяльністю але в ерархичній військовій організації для того не існує потреба.

Звичайно, можна знайти ще шерег аргументів доповнюючих, а навіть протилежних. Але логіка річей, здається, аргументи протилежні відкіне.

В остаточному висліді можна прийняти, що:

1. Громадянин-вояк повинен бути політично усвідомлений - це його громадський обовязок;
2. громадянин-вояк може належати до всякої політично-партійної організації /конструктивно-державної/;
3. громадянин-вояк не може і не потребує вправляти політично-парційну роботу в часі своєї активної служби.

Можемо ще почути голос, що часом повстануть непереможні обставини, коли збройна сила, ота "велика немова" в цілому мусить своє важке "політичне слово" сказати. Коли, для прикладу, режим не відповідає ані інтересам, ані волі народу.

Революція! але революція не є перманентним суспільно- і соціально-політичним станом в державі, принаймні в перспективі історії і не є революція конструктивною фазою державного життя народу. Зрештою, революція діє на підставі "випадкових" законів, або й без них. А політичне конструктивне життя народу повинно йти нормальними торами закономірності.
